

OPERATSION MENEJMENTDA JARAYONLARNI BOSHQARISH

УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССАМИ В ОПЕРАЦИОННОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ

PROCESS MANAGEMENT IN OPERATIONS MANAGEMENT

Abdullayeva E'zoza Azimjon qizi.

Namandan davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti 4 bosqich talabasi

Tel raqam +998949074004

E-pochta abdullayevaezoza96@gmail.com

Yunusova Sohiba Abdulmamidovna .

Ilmiy rahbar; Namangan davlat universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish — bu tashkilotning asosiy faoliyat jarayonlarini samarali loyihalash, tashkil etish, nazorat qilish va doimiy ravishda takomillashtirishga qaratilgan yo'nalish. Ushbu mavzu resurslarni (xodimlar, jihozlar, materiallar) samarali ishlatish, xarajatlarini kamaytirish, sifatni oshirish, yetkazib berish tezligini ta'minlash va mijozlar talablariga moslashish orqali tashkilotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Jarayonlarni xaritaga tushirish, tor joylarni (bottleneck) aniqlash, Lean, Six Sigma va BPM usullarini qo'llash kabi zamonaviy yondashuvlar orqali operatsion samaradorlikni oshirish mumkin.

Kalit so'zlar; Operatsion menejment, jarayonlarni boshqarish, biznes-jarayonlar, samaradorlik, resurslarni boshqarish, jarayonlarni optimallashtirish, sifat menejmenti.

Аннотация. Управление процессами в операционном менеджменте — это ключевое направление, посвящённое проектированию, организации, контролю и непрерывному совершенствованию основных бизнес-процессов организации. Данная тема направлена на эффективное использование ресурсов (персонала, оборудования, материалов), снижение затрат, повышение качества продукции/услуг, ускорение времени выполнения и обеспечение соответствия ожиданиям клиентов. Применение таких подходов, как картирование процессов, выявление узких мест, методы Lean, Six Sigma и управление бизнес-процессами (BPM), позволяет значительно повысить операционную эффективность и конкурентоспособность компании.

Ключевые слова; Операционный менеджмент, управление процессами, бизнес-процессы, эффективность, управление ресурсами, оптимизация процессов, менеджмент качества.

Abstract. Process management in operations management is a core area focused on the design, organization, control, and continuous improvement of an organization's key business processes. This topic aims to efficiently utilize resources (people, equipment, materials), reduce costs, enhance product/service quality, shorten delivery times, and align operations with customer expectations. Modern approaches such as process mapping, bottleneck,

identification, Lean principles, Six Sigma methodology, and Business Process Management (BPM) enable significant improvements in operational efficiency and overall organizational competitiveness.

Keywords : Operations management, process management, business processes, efficiency, resource management, process optimization, quality management.

KIRISH

Operatsion menejment har qanday korxonaning bazaviy funksiyalariga tegishli bo'lib, bosh maqsadi iste'mol mahsulotlarini yaratishga qaratilgan faoliyatni tashkil etishdir. Operatsion menejmentning o'ziga xosligi asosiy faoliyatning vazifalarini yechishga yo'naltirilgan bo'lib, har qanday ishlab chiqarish korxonasining strategik ahamiyatini aks ettiradi. Operatsion menejment mahsulotli ishlab chiqarish faoliyatini ratsional olib borishi va samaradorligini ta'minlashi kerak. Har qanday tashkilot o'zining operatsion funksiyalarini bajaradi, ya'ni tashqi muhit subyektlari talab qiladigan mahsulotlar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish faoliyatini amalga oshiradi. Uning faoliyatining asosi operatsion tizim bo'lib, mos keluvchi boshqaruv, menejrlarni tayyorlash, analitik fikrlash va iqtidor, yangi texnologiyalarning ustunliklarini baholay olish va qabul qilish imkoniyatlariga asoslangan ustuvor kompetensiyalar, tahlil, ishlab chiqarish texnika tizimi texnologiyalarini tashkil etish, texnologiyalar, xulqiy va ijtimoiy fanlar sohasida keng bilim doirasini qo'llashni talab etadi. Operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish (Process Management) – bu mahsulot yoki xizmat yaratish jarayonlarini optimallashtirish, samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va sifatni ta'minlashga qaratilgan tizimli yondashuv bo'lib, jarayonlarning to'g'ri dizayni, nazorati va uzluksiz takomillashtirilishini taqozo etadi; buning uchun jarayon xaritalari qo'llaniladi.

Operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish nima?

Bu ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish faoliyatidagi barcha jarayonlarni, ya'ni xomashyoni tayyor mahsulotga aylantirishdan tortib, mijozga yetkazib berishgacha bo'lgan bosqichlarni tizimli boshqarishdir. Asosiy maqsad – har bir bosqichdagi samaradorlikni oshirish, potensial muammolarni aniqlash va bartaraf etish, resurslardan maksimal darajada foydalanishdir.

Nima uchun muhim?

Samaradorlik: Jarayonlar optimallashtirilganda, vaqt va resurslar tejiladi.

Sifat: Jarayonlar nazorat ostida bo'lsa, mahsulot yoki xizmat sifatining barqarorligini ta'minlash osonlashadi (TQMning muhim qismi).

Mijozlar qoniqishi: Tezkor va sifatli xizmat ko'rsatish mijozlar mamnunligini oshiradi.

Moslashuvchanlik: Jarayonlarni boshqarish kompaniyaga bozor o'zgarishlariga tezroq moslashish imkonini beradi.

Asosiy usullar va vositalar

Jarayon xaritalash (Process Mapping): Jarayonning vizual tasvirini yaratish (masalan, oqim diagrammasi orqali) va uning qayerda "bo'g'in"lar (bottlenecks) borligini aniqlash.

Jarayonlarni o'lchash va tahlil qilish: Asosiy ko'rsatkichlar (KPIs) orqali jarayonning samaradorligini baholash.

Uzluksiz takomillashtirish (Continuous Improvement): Kaizen, Six Sigma kabi usullar yordamida jarayonlarni doimiy ravishda yaxshilash.

Jarayon avtomatlashtirish: Texnologiyalardan foydalanib, takrorlanuvchi vazifalarni avtomatlashtirish.

Operatsion menejment" fanini o'rganishdan maqsad ishlab chiqarish va uni tashkil etishning operatsion tizimlari va ularni funksiyalashtirish bo'yicha kompleks bilimlarni o'zlashtirish; bo'lajak menejerlarda operatsion strategiyalar ishlab chiqish qobiliyatini shakllantirish, tashkilot missiyasiga erishishni ta'minlash asosi sifatida soha operatsion tizimlarini yaratish va foydalanish hisoblanadi. Shu asosda bozor iqtisodiyoti sharoitida operatsion tizimni reorganizatsiyalash

va funksiyalashtirish, yaratish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun maxsus bilim va amaliy yangiliklar shakllantiriladi.

Fanning asosiy vazifalari: operatsion menejment nazariy va uslubiy asoslarini o'rganish; korxonalarda turli xildagi operatsion tizimlarning funksiyalashtirish usullari va tamoyillari, asosiy jihatlarni o'zlashtirish; tashkilot operatsion strategiyasini ishlab chiqishga doir tegishli bilimlar olish; operatsion tizimni yaratish haqidagi qarorni asoslash qobiliyatini o'zlashtirish, mavjud rejim va uning joriy funksiyalashtirishni qo'llab-quvvatlash; ishlab chiqarishning asosiy

turlari, jarayonlari va ularni tashkil etish usullari bilan tanishish, mahsulot sifati va raqobatbardoshligini ta'minlash menejmenti asoslarini o'rganish; turli sohalardagi tashkilotlarda operatsion menejmentning o'ziga xosliklari va operatsion faoliyat samaradorligini boshqarish bo'yicha bilimlar olish hisoblanadi.

XULOSA

Operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish nafaqat ishlab chiqarish, balki xizmat ko'rsatish, logistika va boshqa barcha biznes jarayonlari uchun ham zaruriy qismidir. U kompaniyaning raqobatbardoshligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga yuqori sifatli mahsulot yetkazib berishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish tashkilot faoliyatining samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biridir. Jarayonlarni to'g'ri rejalashtirish, tashkil etish va nazorat qilish orqali resurslardan oqilona foydalanish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish hamda mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish mumkin. Zamonaviy boshqaruv yondashuvlaridan foydalanish jarayonlarni optimallashtirishga, raqobatbardoshlikni kuchaytirishga va tashkilotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli operatsion menejmentda jarayonlarni boshqarish har bir tashkilot uchun dolzarb va amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Heizer J., Render B., Munson C. Operations Management. – Pearson Education, 2020.
2. Slack N., Brandon-Jones A., Johnston R. Operations Management. – Pearson, 2019.
3. Stevenson W.J. Operations Management. – McGraw-Hill Education, 2018.
4. Krajewski L.J., Ritzman L.P., Malhotra M.K. Operations Management: Processes and Supply Chains. – Pearson, 2021.
5. Xodiev B.Yu., Shodmonov Sh.Sh. Menejment. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
6. Abdulkarimov B.A. Operatsion menejment asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
7. Operatsion menejment: Darslik / M.G. Umarxodjayeva, T.Sh.Ermatov, B.A. Sulaymonov; –T.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 368

